

FÖRSTUDIERAPPORT

Leia demonstrator

januari 2015

REGION
VÄSTERBOTTEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
Sammanfattning.....	4
Bakgrund.....	5
Syfte	8
Mål	8
Frågeställningar	8
Målgrupp för förstudien.....	8
Projektorganisation.....	8
Genomförande.....	9
Resultat	10
Resultat från enkätundersökningen	10
Rapport om svar på frågeställningarna	14
Omvärldsanalys – Inventering av företagprojekt i Västerbotten.....	20
Analys	22
Inledning.....	22
Inkluderande tillväxt och innovation	22
Genusdriven social innovation	25
Forskningen som stöd.....	26
Slutsats om Leia demonstrators potentiella roll för tillväxt och innovation.....	28
Slutsatser	29
Så här går vi vidare.....	29
Referenser	30
Förklaringar	33

INLEDNING

Leia företagshotell har det senaste året fått många förfrågningar om stöd för att driva och starta företag. Beror det på att de traditionella metoder för företagsutveckling som finns idag inte räcker för att möta behovet hos alla företagare och blivande företagare? Vi ville med den här förstudien ta reda på följande: Behöver nya metoder göras synliga och tillgängliga? Finns det ett behov för en kompletterande aktör som Leia demonstrator?

SAMMANFATTNING

Syftet med förstudien var att ta reda på behovet av en demonstrator i Västerbottens län, där metoder för affärsutveckling med genus-, socialt företagande- och mångfaldsperspektiv ska testas och utvecklas. Målet var att få underlag för en EU-ansökan.

Leias delägare har en stor samlad kompetens och erfarenhet inom området och tillsammans med Malin Lindberg docent på LTU har de genomfört förstudien.

Målgruppen för förstudien var småföretagare i Västerbotten, näringslivskontor i kommunerna, befintliga affärsstödverksamheter i länet och övriga företagsfrämjare.

Förstudiens genomfördes genom kartläggning av tidigare liknande projekt, enkätundersökning, digital föreläsning, intervjuer och vetenskaplig analys. Förstudien har nått ut till samtliga målgrupper. Den besvarade frågeställningarna om hur demonstratorn skulle kunna användas, till vilka målgrupper den skulle vända sig, samt hur ett framtida projekt skulle kunna finansieras.

Svaren som förstudien gav är att demonstratorn kan vara både en mötesplats och en plattform för affärsutveckling där de viktigaste områdena är marknadsbreddning, tidiga ideer och socialt företagande. De målgrupper som demonstratorn i första hand ska vända sig till är kvinnor, utlandsfödda kvinnor, samer, äldre över 55 och unga som just avslutat ung företagsamhet. Möjliga medfinansierare av ett kommande EU-projekt är Umeå kommun och region Västerbotten. Om medfinansiering kan ske i form av tid och marknadsföring finns möjlighet att fler kommuner bland annat Robertsfors kommun ställer sig positiva till att vara medfinansierare.

Akademi Norr, BIC factory, Västerbottens handelskammare och samernas riksförbund med flera är positiva till samarbete med Leia demonstrator.

Sammanfattningsvis så konstateras i förstudien att det finns ett behov av Leia demonstrator som testarena för nya metoder, branscher och former för att driva företag. Leia Demonstrator har stor potential att spela en viktig roll för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige. Demonstratorn kan också fylla en viktig funktion som mötesplats för en mångfald av människor, områden och innovationer. Den kan också fungera som plattform för utvärdering inom olika metoder för affärsutveckling. Genom att utvidga arenan för företags- och innovationsutveckling skulle Leia Demonstrator fylla såväl samhällets behov av fler företag, innovationer och attraktiva livsmiljöer som företagares och innovatörers behov av utökade kontaktnätverk med nya kunder och kollegor, coachning och inspiration vid start och vidareutveckling av företag och på så sätt vara ett komplement till nuvarande innovationsstöd och företagsrådgivning.

BAKGRUND

En demonstrator är en testarena/pilot anläggning för nya produkter eller tjänster. Leia demonstrator skulle kunna fungera som plattform för utvärdering av tänkta projekt och inriktningar som ska drivas i Västerbottens län inom olika metoder för affärsutveckling. Det är också viktigt att man kan prova metoder under kontrollerade förhållanden och då är Leia företagshotell lämpligt. En demonstrator kan också vara en mötesplats med kapacitet att ta fram funktionella metoder för olika affärsutvecklingsinsatser i länet.

Samlade kompetenser, erfarenheter och samarbeten

Samtliga projektarbetare och delägare av projektägaren Leia företagshotell AB, driver eller har drivit mer än ett företag vardera. Många i gruppen har erfarenhet av att skapa, driva och genomföra projekt. De flesta i egenskap av projektledare. Två har projektledarutbildning. Vidare finns flera representerade i ett flertal styrelser inom såväl den privata som ideella sektorn. Många ur gruppen är diplomerade och även på hög nivå certifierade coacher enligt ICF*. I gruppen finns erfarenhet av en rad olika välkända metoder såsom affärsrådgivning, coachning, kvalitetsarbete och framtidsverkstadsmetoden.

Den samlade erfarenheten sträcker sig över många branscher: vård, media, turism, skogsnäring och inte minst utbildning.

Leia är aktiv i flera nätverk. Hantverksföreningen, BNI, Visit Umeå, Innovationsnätverket, Rotary med flera. Leia samarbetar med Västerbottens Handelskammare, Företagarna, Bic Factory, Uminova, Almi, Entreprenörscentrum, Coompanion, Svenskt Näringsliv, Svenska Handel, Hela Sverige ska leva, Luleå Tekniska universitet, JAK-banken, SEFUR* och Magma Västerbotten med flera. Nyligen har också kontakt tagits med Akademi Norr.

Nedan följer exempel på relevanta projekt som drivs eller har drivits på Leia. Gemensamt för projekten är företagande, affärsutveckling, coachande miljöer, genustänkande, integration och till viss del socialt företagande.

Projektet Leia Accelerator

Projektet Leia Accelerator bedrevs under 2010-2012 med syfte att finna en metod för att accelerera jämställda företag. Projektet identifierade behoven hos några företag som vill accelerera och anpassade aktiviteterna utifrån deras behov. Detta genom affärsutveckling, som bestått av coachning, seminarier, uppmuntran till samarbete och att erbjuda mötesplatser för företagarna. Andra aktiviteter för att nå målen har varit samverkan med inkubatorer i regionen, information och samverkan med övriga nätverk i näringslivet.

Leia Accelerator har nått syftet att skapa en metod som utvecklar jämställt företagande i regionen. Metoden är vetenskapligt validerad genom följeforskning. (Lägga till källa)* Tack vare projektets genomförande har bland annat följande effekter uppstått: Fler arbetstillfällen, förebilder för män och kvinnor i alla åldrar som vill bli företagare. Nya företagsidéer, nya metoder för företagande samt en positiv och kreativ företagskultur har vuxit fram. Finansiärer var Tillväxtverket, Region Västerbotten och Umeå kommun. Projektet har övergått i ett aktiebolag, Leia företagshotell AB. Företaget hyr ut rum, anordnar konferenser och driver ett antal små projekt. Företagen som finns på Leia jobbar tillsammans för affärsmässighet, nytänkande och samarbete. Och fungerar fortfarande som en inofficiell mötesplats för nätverkande och långsiktig affärsutveckling.

Hänvisning till projektutvärdering.

Utvecklade kontaktytor

Storuman Tryckeri & Reklam AB har sedan tre år tillbaka etablerat en filial på Leia företagshotell i Umeå. Företaget har sin verksamhet i inlandet, närmare bestämt Storumans kommun. De ville utöka sin marknad och sitt nätverk för att täcka bortfallet av kunder som sker i deras närområde och därmed också göra en insats för att kunna driva företaget vidare. Den utökade marknaden fann de vid kusten. Utifrån detta kom idén att möjliggöra för fler inlandsföretag att ta del av en större marknad med fler affärsmöjligheter i Västerbottens läns kustområden och större orter. En stor fördel med detta synsätt är att företagen i inlandet ändå samtidigt kan fortsätta med sin kärnverksamhet i sin hemkommun.

Yoda

Vid starten av Leia fanns ett behov av receptions- och vaktmästartjänster samt administrativa tjänster bland företagen. Samtidigt insåg vi efter att ha tagit emot ett flertal praktikanter att Leia var en bra miljö också för de som drabbats av långvarig arbetslöshet. Ur detta började Leias sociala verksamhet att växa fram. Under två års tid har idén om Yoda börjat bearbetas och förverkligas som en social verksamhet inom företagshotellet med ett mål om att en dag bli ett socialt företag. Verksamheten planeras bli en fungerande social verksamhet och företag. Idén var att kombinera sysselsättningsplatser i miljöer som företagshotell och inkubatorer. I projektet ingick att sprida idén. Projektet finansierades i huvudsak av Tillväxtverket.

Företagande för alla

En av Leias hyresgäster, SHIFT Education AB, drev projektet Företagande För Alla. Kompetensutveckling i tre steg för kvinnor med utländsk bakgrund som vill starta eller redan driver företag. Alla tre stegen hölls på lätt svenska. Projektet utgick från metoden **Se - Höra - Göra**. Det innebär att deltagarna fick lära sig på många olika sätt, inte bara genom att "sitta på skolbänken" och lyssna. En viktig del var att visa på förebilder i form av utlandsfödda kvinnor som driver företag. Projektet finansierades av Region Västerbotten.

Och till sist en pilot

I samarbete med Swedbank har SHIFT Education nyligen genomfört en kurs på Leia företagshotell. Där har sex affärsrådgivare på Swedbank genomgått en utbildning för att förstå den nya tidens företagare och fånga upp nya affärsidéer när branschstrukturer förändras och nya grupper av företagare efterfrågar rådgivning och finansiellt stöd. Utbildningen lär ut att kommunicera med den nya tidens företagare utifrån befintlig forskning och beprövad erfarenhet och vad det innebär att förstå och främja företagande i nya perspektiv. Den ger också praktiska verktyg att använda i vardagen för att bistå den nya tidens företagare. Utbildningen vänder sig till de som träffar företag i sin profession som rådgivare, finansiär, främjare etc. Utbildningen var fördelad på tre halvdagar. Innehållet var kommunikation och förhållningssätt, Genusmedveten företagsrådgivning, Affärsmodeller för den nya tidens företag. Deltagarna har också fått egen coaching vid tre tillfällen. Utbildningsledaren som följt gruppen alla tre tillfällena är själv företagare, projektledare och professionell coach. Vid varje utbildningstillfälle har expertis inom respektive område plockats in. Det vill säga, ytterligare en professionell coach, en genusvetare och en ung företagare.

Det deltagarna uppger att de fått med sig av pilotutbildningen är att de har givits möjlighet till reflektion och handling. Att höra att unga företagare vill ha en personlig kontakt och tydlighet i hur de ska beskriva sina idéer var viktigt. Att också få en inblick i vad som driver företagaren och vad de tjänar pengar på. De säger också att lyfta blicken och titta på hur det faktiskt ser ut bland de företag som de har i sin krets och hur de kan rikta sig till de nya företagen och få en mer jämn fördelning mellan kvinnor män, utlandsfödda och infödda svenskar samt att nå de unga. Att själv prova att vara coachklient var en möjlighet att se att "det är upp till mig själv om det ska bli något" och att få stöd i att strukturera upp sina handlingar för att nå sina drömmar och mål. Kort sagt att se på sin roll som företagare ur ett nytt perspektiv.

Pågående projekt

Genusdriven social innovation

Nytänkande vägar till jämställt främjande av företagande/innovation. Ett projekt som drivs av Luleå tekniska universitet med Leia som underleverantör. Utdrag ur projektbeskrivningen.

Projektet ska pröva, analysera och utveckla metoder för genusdriven social innovation i nära samarbete med tre av Sveriges ledande organisationer på området: Winnet, Magma och Leia.

"Genusdriven social innovation" definieras i projektet som nytänkande arbetssätt för att innovations- och företagsfrämjande verksamheter bättre ska kunna hjälpa kvinnor att förverkliga sina idéer.

Det problem som identifierats av deltagande organisationer och forskare är att Sveriges innovations- och företagsstödande system genomsyras av maskulina normer som främst har förmått att stötta förverkligandet av affärs- och innovationsidéer i form av tekniska produktinnovationer bland män i mansdominerade branscher. Projektet finansieras av Vinnova.

SYFTE

Syftet med förstudien var att ta reda på behovet av en demonstrator i Västerbottens län, där metoder för affärsutveckling med genus-, socialt företagande- och mångfaldsperspektiv ska testas och utvecklas.

MÅL

Målet med förstudien var en EU-ansökan för en demonstrator som blir en testarena för nya metoder, branscher och former för att driva företag.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Frågeställningar:

- Hur kan demonstratorn användas som testarena för forskning kring genusdriven social innovation?
- Vilka målgrupper ska demonstratorn ha?
- Hur kan demonstratorn användas för att hjälpa glesbygdsutvecklingen?
- Vilka möjligheter finns att i projektet anställa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden?
- Hur kan demonstratorn fungera som en givande mötesplats och utgångspunkt för nätverk för utlandsfödda kvinnor som vill starta företag?
- Hur kan en demonstrator användas för att utveckla modeller för Affärsutveckling för sociala företag i Västerbotten?
- Hur kan demonstratorn bidra till samhällsutvecklingen genom genusdriven social innovation där man tar tillvara de resultat som kom fram ur projektet Leia Accelerator?
- Hur kan ett kommande projekt finansieras? Göra en EU-ansökan.

MÅLGRUPP FÖR FÖRSTUDIEN

Målgruppen var småföretagare i Västerbotten, näringslivskontor i kommunerna, befintliga affärsstödverksamheter i länet och övriga företagsfrämjare. Samtliga målgrupper har nåtts.

PROJEKTORGANISATION

Organisationen för förstudien har bestått av projektledare, ekonom, forskare från Luleå tekniska universitet samt två projektmedarbetare som arbetat med datainsamling, spridning och information om förstudien.

Regelbundna möten och avstämningar har gjorts mellan främst projektledare och projektmedarbetarna.

GENOMFÖRANDE

Förstudien inleddes med planering och strukturering av arbetet. Under planeringsarbetet fick vi också möjlighet att föreläsa tillsammans med projektet Yoda via video genom Akademi Norr. Där nådde vi nio kommuner i inlandet. Deltagarna fick informationen via mejl av Akademi Norr men också genom annonser i annonstidningar som t ex Bladet, Vilhelmina/Åsele nytt och Lyckselebladet samt inlägg på Facebook. Parallellt med detta började omvärldsanalysen där vi sökte fram näringslivsprojekt som bedrivits med finansiering av Tillväxtverket och Region Västerbotten. Vi hade också innan vi föreläste tagit fram en enkät utifrån våra frågeställningar i förstudien.

Efter föreläsningen insåg vi att de frågor vi hade i ursprungsenkäten var svårbesvarade för målgruppen så vi formulerade om enkäten och la upp den på hemsidan samt skickade ut den till personer, företag och organisationer i alla Västerbottens kommuner som i sin tur haft möjlighet att dela länken. Vi har också intervjuat för projektet presumtiva samarbetspartners där alla näringslivsavdelningar och politiker ingår. Ursprungsidén med att besöka alla kommuner och hålla workshops ansåg vi inte var nödvändigt då vi fick sådan förankring, förslag och spridning redan vid videoföreläsningen. Då vi också var tvungna att dra ned på antalet timmar på grund att vi inte fick dra av moms så beslöt vi att effektivisera arbetet genom att i stället telefonintervjua och möta för projektet viktiga personer såsom tidigare nämnda representanter för näringslivskontor i länets alla kommuner samt Region Västerbotten,

Under projektarbetet har vi också stämt av med projektet "Genusdriven social innovation" samt haft ett nära samarbete med projektet Yoda. Deltagarna i projektet "Företagande för alla" som var i slutskedet när förstudien påbörjades, har också kommit in med förslag och synpunkter om hur Leia demonstrator skulle kunna fungera för deras målgrupp.

Företagare som tidigare deltagit i projektet Leia Accelerator har också varit delaktiga i förstudien.

RESULTAT

Resultat från enkätundersökningen

Syftet med enkätundersökningen var att samla åsikter och behov från småföretagare i Västerbotten, näringslivskontor i kommunerna, befintliga affärsstödverksamheter i länet och övriga företagsfrämjare. Enkätsvaren ligger till grund för inriktningarna i det kommande projektet.

Metod

En webbaserad enkät utformades och publicerades på Leia företagshotells hemsida. <http://formular.foretagshotellet.se/>

Målgruppen var:

- Småföretagare
- Personer som funderar på att starta företag
- Företagsfrämjare/organisation och företag som är med och stöttar företagsstarter, exempelvis banker, kommunala näringslivskontor, företagsrådgivare etc.
- Organisationer och personer som driver projekt kring företagande
- Sociala företag
- Gruppen utlandsfödda företagare

Urval

Urvalet var icke slumpmässigt vilket innebär att vi mejlade personer som vi på förhand bedömde var särskilt intressanta för undersökningen. Dessutom uppmanade vi att vidarebefordra länken till andra som kunde vara intresserade. Länken fanns också på hemsida och på Facebook.

Resultat I siffror

Antalet svar var 33 stycken. Av dessa var 20 stycken respondenter från Umeå, två från Dorotea, en från Storuman, en från Sorsele, en från Nordmaling, en från Norsjö, en från Skellefteå, en från Robertsfors, en från Bjurholm, en från en ort mellan Umeå och Örnsköldsvik samt två från okänd ort. Sju respondenter var kommunalt anställda, två hade ännu inte startat företag, fyra var okända och övriga var antingen egenföretagare eller från föreningar/förbund.

Vad vi ville ha svar på

Frågorna som ställdes i enkätundersökningen var följande:

1. Vilka problem behöver du hjälp med att lösa i ditt företag/organisation?
2. Vad tycker du är viktigast för gles- och landsbygdsutveckling?
3. Vilket stöd vill du som ska starta/eller har startat socialt företag ha?
4. Vad behöver Västerbotten för att främja innovation? T.ex. inom genus, integration, socialt företagande?
5. Övrigt som du vill förmedla till oss när det gäller affärsutveckling?
6. Jag är intresserad av att delta i en resursgrupp till projektet. Ja eller Nej.

Vilka problem respondenterna upplever att de skulle behöva hjälp med att lösa i sitt företag/organisation

Marknadsföring, ekonomi och samverkan

Det som flest respondenter pekade på var behovet av hjälp med marknadsföring, mer specifikt inom detta område fanns önskemål om stöd i marknad och sälj/sälja in företagspresentationer, gratis annonsering, att göra affischer och sätta upp dessa samt även att nå ut lokalt. Någon

föreslog att ta in en praktikant vid start som stöd med marknadsföringen. Därefter var hjälp med ekonomin/bokföring samt samverkan och samarbete de mest frekventa områdena som framkom. I anknytning till samverkan var det även ett antal som gärna skulle se fler nätverks- och vägledningsinsatser, tips kring att välja rätt kontakter både avseende potentiella kunder men även kontaktnät för att hitta ”kollegor”. I det ekonomiska området, utöver bokföring såg några behovet i att få hjälp med att hitta finansiärer.

Uppstarten av företaget

Flertalet av svarspersonerna såg behov av hjälp och stöd i den initiala perioden av företagsstarten, då genom förstudier, finansiering och organisation/samverkan för att komma till skott, att hitta lokal och någon påpekade särskilt behovet av att mer specifikt stödja nystartade samiska företagare inom områden såsom marknadsföring, nätverk, rådgivning och ekonomi.

Övriga behov

Utöver de ovanstående och mest framträdande områden uttrycktes även många andra behov. Det som framkom var följande:

Innovationsrådgivare i inlandet

Kompetens/input från olika aktörer

Kompetens i innovationsteknik, utveckling och hållbarhetslösningar/långsiktighet

Hållbar affärsidé över tid

Exportfrågor

Administrativ försäljning

Avlastning vid toppar

Nya konceptidéer

Hur man skyddar en tjänst

Kommun med kommun, landsting och andra företag

Data

Kopplingen mellan affärsutveckling av företaget och delaktighet hosmedarbetare – hur engagera medarbetare och hur mäta framsteg?

Tid att arbeta med strategiskt arbete – förankra förändringar

Beslutsfattande

Ansvarsfördelning och delegering

Synliggöra samekvinnors företagande

Uppdatera hemsidan

Hitta information om nya kunder

Individuella insatser

Värdegrundsarbete

Teknisk utveckling i kombination med vettiga tjänster

Stor nedläggning E6, ensamkommande invandrare, flyktingbarn över 18 år. Svåretablerad arbetskraft behöver utbildning för att få jobb

Vad tycker du är viktigast för gles- och landsbygdsutveckling?

Även i denna fråga framkom det väldigt många olika tankar och förslag. Något som dock var särskilt framträdande var väl fungerande kommunikation- och infrastruktur, inkluderat i detta även digital infrastruktur. Ett antal av respondenterna pekade även på vikten av att ta tillvara på, lyfta och stimulera de resurser som finns såsom natur, kultur, råvaror och kunskap/kompetens. Knutet till detta nämns också nödvändigheten i att verka för att behålla landsbygdsinvånarna till exempel genom att bejaka invånarnas intressen, kunna erbjuda bra skolor, sjukvård och bostäder. Attityder till landsbygd och dess potential kan också påverka

menar flera på och lyfter här frågan om en förändrad samhällssyn, i ett svar pekades Norge ut som ett gott exempel på det.

Vidare diskuterades kring aktivitet som är ortsberoende, till exempel genom digitala medier som på så sätt kan minska avstånd och möjliggör arbete som kan utföras utan att vara ”på plats”.

Vikten av stöd i olika former lyfts även fram. Stöd till företagsstarter och kreativitet, för att vidareutveckla företag, till utbildning och samarbete men också att ha goda förebilder.

I övrigt var de sammanfattade synpunkterna följande:

Viljan/förmågan att kunna sätta mål och nå dem

Ha roligt

Packa/sälja på ett lönsamt sätt

Att med ekonomiska medel bygga upp och utveckla verksamheter

Utbildningar internet/teknik

Att nätverka

Kontakt med kommun, landsting och företag

Grönt miljötänk

Likvärdiga resurser oavsett lokalisering

Tillväxt

Teknik – jobba mobilt och utlokaliserat

Inkludera samiska företagare/renskötsel (bidrar till landsbygdens överlevnad)

Skapa jobb med lokal anknytning

Skapa projekt för idéverkstad

Sammanhållning

Varumärke i kommunen

Tillhörighet – Umeå, myndighet

Kompetensförsörjning

Samarbetspartners

Ingjuta mod att ta steg framåt

Stötta småföretag

Vilket stöd vill du som ska starta/eller har startat socialt företag ha?

Det främsta svarsområdet för frågan var önskan om stöd i form av mentorer och förebilder, även rollen som ”bollplank” nämndes ett antal gånger. Kunskap, råd, tips, utbildning och information togs även upp av flera. Mer specifikt nämnde några att de hade behövt stöd just i början med att komma igång, göra en affärsplan, strukturera, information om starta eget bidrag, utbildning i ekonomi och bokföring etc. Men också med att bygga upp ett kontaktnät. I anknytning till det önskas även möjligheten att träffa sociala företagare som redan är igång samt erfarenhetsutbyte och samverkan/samarbete. Utöver ovanstående framfördes även behovet av: lots, coachande frågor, klara regler från högre ort, finansiering och rätt miljöer för att växa sig starkare och få mer självkänsla.

Vad behöver Västerbotten för att främja innovation? T.ex. inom genus, integration, socialt företagande?

Information, goda exempel och ett genus/jämställdhetsperspektiv var det som berördes av flest respondenter. Under information nämndes spridning av information och snabba svar inom den byråkratiska djungeln som mer konkreta exempel. Gällande genus och jämställdhet så diskuterades bland annat vikten av fler kvinnliga representanter inom styrelser och som

ledare, få in kvinnligt tänk i företagsvärlden, fler kluster inom genus och en (genus)medvetenhet inom befintliga strategier och ramar. Avseende goda exempel menar en av respondenterna att dessa kan finnas genom till exempel studiebesök och föredrag. En annan svarsperson anser att andra företag som har lyckats kan fungera som förebilder.

De övriga förslagen/synpunkterna som framfördes:

Integration

Aktivt utbyte med universitetet/konstnärligt campus

Mångfald

Hållbarhetstänk

Mentorer

Ökad kunskap och öppenhet mellan varandra

Synliggöra personer som vill och vågar

Tänka nytt kring vilka som får stöd, hitta nya arbetsformer

Nytänk/andra typer av företagande

Fånga upp nya idéer

Nätverk för diskussion

Finansiärer som vågar satsa på obeprövade arbetsmetoder och idéer

Ekonomiskt kapital

Framåtanda

Fler unga ledare

Mötesplatser digitala och IRL

Samarbete internt och nationellt, till exempel studieresor

Stöd för unga företagare, särskilt kvinnor

Ansvarig projektledare som ordnar möten, utbildningar, coaching, info om ekonomi

Informera mer om vad socialt företagande är

Samverkan

Ta tillvara på kompetens och erfarenhet

Lyfta frågan på den politiska dagordningen

Kompetensutveckling

Stötta/lotsa mot de organisationer som finns

Övrigt som du vill förmedla till oss när det gäller affärsutveckling?

Aktör som kan hjälpa kreatörer att starta företag och utveckla

Lång tid, samma personer i gruppen

Uppmuntra nytänk, fokusera optimism, driv och glädje

Expandera export (mer hjälp och kunskap)

Temaföreläsningar med mingel för nya företagare

Det går, tillsammans!

Bra att frågan kommer upp

Kul att ni går före och visar alternativa affärsstödformer, ni är goda förebilder

Möjlighet grupp för brainstorming

Information om nya regler

Gemensam ”marknadsföring”

Värdefullt att vara i ett framåtsträvande sammanhang

Dålig erfarenhet av projekt som säger sig stötta inlandets behov

Viktigt förstå strategiska affärsutvecklingar

Nyttja lokal kompetens

Lyfta och utveckla individerna

Nätverkande

Samiska näringslivet bidrar, ta tillvara på det
Bra med coaching, mentorskap och råd
Sprid information och låt folk prova
River Country!
Turistnäringens underifrånperspektiv
Samverkan kring etableringar
Inget revirpinkande
Testa leka företagare på ett tryggare sätt
Att affärsutveckling även ska handla om organisationsutveckling
Jättepositiv
Behjälplig med projektansökan
Affärsutveckling bör ha jämställdhetsperspektiv i grunden. Kvinnor och män samma makt att
forma samhället och det egna livet

Intresserade av att delta i en resursgrupp till projektet

Ja 25 st

Nej 9 st

Intresserade av att få nyhetsbrev om projektets framskridande

Ja 30 st

Nej 3 st

Rapport om svar på frågeställningarna

1. Hur kan demonstratorn användas som testarena för forskning och utveckling kring genusdriven social innovation?

Förstudien visar att Leia demonstrator är en viktig plattform för att utvidga företags- och innovationsutvecklingen i Västerbotten till en mångfald av aktörer, områden och former. Det finns ett behov av mötesplatser och arenor för att utveckla nytänkande, inkluderande vägar till framtidens arbets- och näringsliv mot bakgrund av att sådana miljöer tidigare varit inriktade på tekniska innovationer och mansdominerade branscher. Genom att vara en plattform för genusdriven social innovation skulle Leia Demonstrator göra det möjligt för såväl kvinnor som män med olika bakgrund, erfarenheter och kompetenser att förverkliga sina idéer till nya varor, tjänster, företag m.m. Betydelsen av social innovation (i betydelsen nya varor, tjänster, metoder m.m. som är sociala i sina medel och/eller mål) för tillväxt och välfärd understryks i såväl EU:s som Sveriges och Västerbottens innovationsstrategier. Utveckling och spridning av sociala innovationer hindras emellertid av brist på systematiserad kunskap om denna typ av innovationer och dåligt anpassade stödformer (t.ex. rådgivning, finansiering, utbildning, nätverk som främst utvecklats med tekniska innovationer i åtanke). Leia Demonstrator utgör därför en strategiskt viktig plattform för Västerbottens framtida innovationsutveckling.

Begreppet social innovation är relativt nytt i Sverige men i samarbete med Luleå tekniska universitet (LTU) utvecklar Leia vetenskapligt och praktiskt användbar kunskap om denna sorts innovation. Social innovation efterfrågas allt mer från myndigheter och näringsliv som ett sätt att hantera olika samhällsutmaningar såsom social exkludering p.g.a. arbetslöshet, sjukskrivning, fattigdom m.m. Denna sorts innovation kan ta sig form i nya varor, tjänster, metoder, organiseringsätt och samhällsstrukturer som identifierar

sociala behov hos underrepresenterade eller missgynnade grupper, utvecklas på ett socialt inkluderande sätt och leder till social förändring. Genom att tillföra en genusdimension har LTU och Leia lanserat begreppet "genusdriven social innovation" som särskilt fokuserar på sociala behov, inkludering och förändring i relation till befintlig genusrelaterad segregering och hierarki i arbetslivet och näringslivet. Leia demonstrator kommer som plattform för genusdriven social innovation att tillföra värdefulla erfarenheter för att utveckla forskningen på området ytterligare.

Förstudien visar att Leia demonstrator skulle fylla en viktig funktion som informationsspridare och mötesplats för nya idéer och metoder för affärs- och innovationsutveckling. Demonstratorn ska kunna fånga upp nya typer av företagsidéer och vara en mötesplats och ett nätverk för företagare som vill skapa nya affärer, hitta nya marknader och eller nya sätt att driva företag och göra affärer tillsammans. En viktig potential i demonstratorn är att inspirera till företags- och innovationsutveckling genom gränsöverskridande samarbeten mellan människor med olika identitet och ursprung, t.ex. samiska och utlandsfödda kvinnor/män. Leia demonstrator skulle kunna fungera som ett kluster, det vill säga som en nod för samarbete mellan företag i olika branscher kring ett gemensamt kärnområde, eller uppmuntra till andra klusterbildningar inom social innovation och socialt entreprenörskap.

Framgång och tillväxt kan i Leia demonstrator mätas på nya sätt utifrån Leias tidigare utvidgning av mätaspekter för företagsutveckling, som skett i samarbete med forskare vid Luleå tekniska universitet, för att detektera och synliggöra den expansion som annars inte syns i de traditionella mätmetoderna. Följeforskning är viktigt som ett kunskapsstöd i etablering och drift av demonstratorn, för att kontinuerligt mäta resultat och effekter av insatserna utifrån vetenskapligt kvalitetssäkrat perspektiv. Kunskapen från följeforskningen ska spridas och delas på ett enkelt och lättillgängligt sätt inom och utom demonstratorn för maximal praktisk nytta. Forskningen är även viktig som en del i den opinionsbildning kring ett jämställt och jämlikt arbets- och näringsliv där förstudien visar att Leia demonstrator skulle spela en viktig roll genom att vara remissinstans för sådana frågor gentemot myndigheter samt synliggöra förebilder inom jämställt/jämlikt företagande och innovation för allmänheten och potentiella företagare och innovatörer.

2. Vilka målgrupper ska demonstratorn ha?

Följande har kunnat utläsas ur frågeformulär och sammanfattas efter möten:

Geografiskt område: Hela Västerbotten, Umeåregionen (inkl. Ö-vik), eller starta i någon/några inlandskommuner tillsammans med Umeå.

De flesta föreslår *företagare och blivande företagare* som målgrupp.

- *Personer med tidiga idéer*, blivande innovatörer, de som vill starta socialt företag, inkubatorer, entreprenörer som vill starta företag och är i idéfasen, alla med tidiga idéer.
- *Kvinnor*, samekvinnor
- *Unga* mellan ung företagsamhet och BIC, tjejer som gått ung företagsamhet på gymnasiet och ska vidare, unga med tidiga idéer, de som kommer från gymnasiet, kanske samarbeta med Drivhuset.
- *Utlandsfödda* män och kvinnor
-
- *Äldre* som måste börja tänka på generationsväxling. Hitta dessa företag på ett tidigt stadium.
- *Företagare* som vill hitta nya marknader och växa.
- *Företagare* som vill ha kompetensutveckling.

3. Hur kan demonstratorn användas för att hjälpa glesbygdsutvecklingen?

En demonstrator i länet ska lägga grunden för en *aktiv samverkan* mellan kust och inland mellan företag, projekt, ungdomar, kvinnor, näringslivskontor och samhälls- samt företagsinnovatörer .

Intervjuerna och enkätundersökningarna (se citat nedan) visar att demonstratorn kan och bör vara en kraftfull resurs för hela länet, inte bara kustområdet i och omkring Umeå. Inlandet och kustens olika verksamheter behöver få tillgång till en arena och ett kluster av aktörer som tillhandahåller många olika metoder och inspirationskällor för företagande och innovation i många olika former utifrån många olika drivkrafter (ekonomiska, sociala, ideella, personliga m.m.). Tidigare forskning och projekterfarenheter visar att det finns särskilda utmaningar för företagande och innovation i glesbygd generellt och i Västerbottens inland specifikt, både på grund av inlandets glesa infrastrukturer och traditionella genusstrukturer (se t.ex. Forsberg & Stenbacka 2013, Hudson & Rönnblom 2007, Lindberg 2012, Lindberg 2014, Pettersson 2012, Rönnblom 2008). Kvinnor har särskilt svårt att förverkliga sina idéer om arbete, företagande och innovation eftersom rådande branschstrukturer i inlandet är så pass mansdominerade, medan kvinnor främst arbetar som anställda i den offentliga sektorn. Flera initiativ har tagits under årens lopp för att bygga nätverk för företagande kvinnor i inlandet för ömsesidig inspiration och stöd, med varierande framgång. Få av dessa har dock bestått över tid, vilket motiverar skapandet av permanenta miljöer, som Leia demonstrator. Inlandets glesa befolkningsstruktur gör det svårt för företagare i dessa trakter att nå tillräckligt stora marknader för att bli lönsamma och livskraftiga, vilket bland annat uppmärksammats av regeringen i Landsbygdsprogrammet. Leia demonstrator kan ge inlandsföretagen verktyg för att bredda sina marknader till att omfatta potentiella kunder även vid kusten, samt en än större marknad via digitala kanaler.

Leia företagshotell AB har sedan starten av företaget haft en delägare som har sitt företag kvar i Inlandet, Storumans kommun. Orsaken till varför de etablerade sig i Umeå var att öka sitt kundunderlag och stärka sitt nätverk. Storumans Tryckeri & Reklam, har av Svenskt Näringsliv blivit kallad "företaget Tvärtom" därför att de har kvar huvudverksamheten och produktionen i glesbygd och har en filial i staden.

Vår förstudie visar också på liknande resonemang som Tillväxtverkets senaste rapport:
* *Företagens villkor och verklighet 2014 i Västerbottens län.*

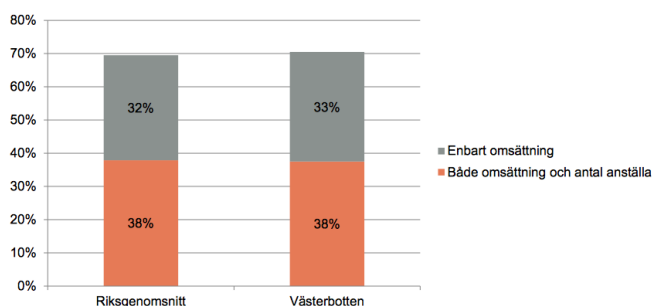
Företagen i länet har stor procent tillväxtvilja, till och med mer än riksgenomsnittet och det visar att man vill satsa på sitt företag och att man tror på en utveckling i sina egna företag.

Företagen i inlandet i Västerbottens län dras med ännu tuffare utmaningar än kustens företag med bland annat sämre service, färre affärer och företag och ett

SWEDISH AGENCY FOR ECONOMIC AND REGIONAL GROWTH

TILLVÄXT
VERKET

Företagens tillväxtvilja

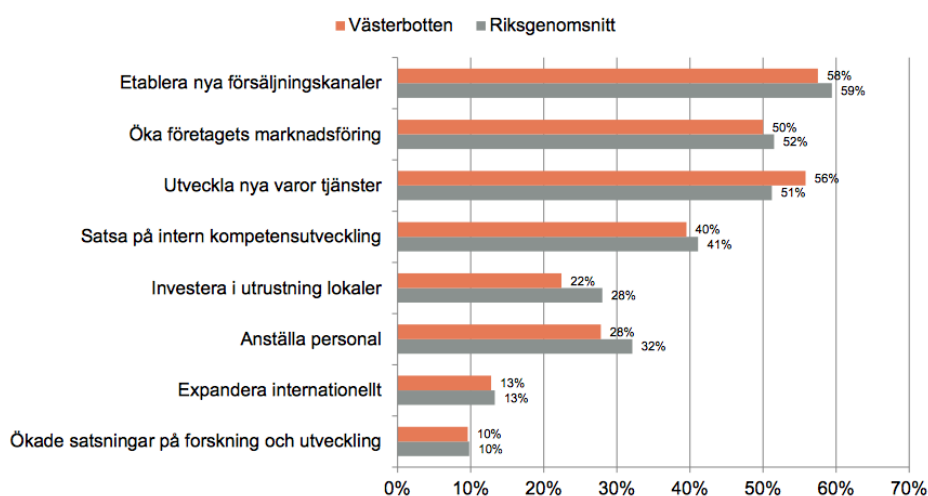

andel företag som vill växa om det finns

minskat befolkningsunderlag. Därför behöver de få bättre förutsättningar för att nå ut till marknaden.

Tillväxtverkets undersökning visar på att de flesta företagen i Västerbottens län vill etablera nya försäljningskanaler, öka marknadsföringen, utveckla nya varor och tjänster. Demonstratorn i länet hjälper till att koppla ihop företagen med marknaden de önskar för att få ökad tillväxt.

Viktiga åtgärder för att kunna växa

Andel företag som uppger olika åtgärder som mycket viktiga för att företaget ska kunna växa. Enbart företag som svarat att

12

- * Tillväxtverkets senaste rapport: *Företagens villkor och verklighet 2014 i Västerbottens län*. Undersökningen är en av Europas största enkätundersökningar till företag som ger svar på hur företag upplever sin verklighet inom en rad områden som tillväxt, internationalisering, förenkling och hållbarhet. 15 000 företag har svarat.

Kriterier för svarande:

- Företag med 0-249 anställda
- Minst 200 000 kronor i omsättning/år.
- Aktiebolag, Enskild näringsidkare, handels- & kommanditbolag ingår.

Tillväxtverket har genomfört undersökningen: År 2002, 2005, 2008, 2011 och 2014

Kommunikation:

För att få ut så mycket som möjligt av föreläsningar och kontaktskapande möten som möjligt kommer projektet att använda sig av modern teknik. På Leia företagshotell finns modern utrustning och även i inlandet finns det ett flertal videokonferensanläggningar ute i kommunerna som Akademi Norr ansvarar för och de kommer att nyttjas.

Citat

Anteckningar från möte med REGION VÄSTERBOTTEN (Anders Almqvist och Sara Pejok)

Ung företagsamhet – vad händer efter gymnasiet? Hur få tjejer att stanna kvar i inlandet?

Förfinna frågor om landsbygden. Upphandling till exempel.

Idé om Leiaambassadörer i varje kommun.

Det samiska.

Citat från frågeformulär och de NÄRINGSLIVSKONTOR I VÄSTERBOTTEN samt ORGANISATIONER som svarade

Likvärdiga resurser oavsett lokalisering, tillväxt.

Att inkludera samiska företag både kvinnor och män, inklusive renskötseln. Alla renskötare är egenföretagare, renskötseln med dess binärningar är en stor arbetsgivare i glesbygdskommunen. De köper bensin mat ETC.

Att stötta småföretag och verka för att behålla invånarna

Att det ska vara lockande att bo i landsbygden

Att man bejakar de intressen som finns på platsen

Tillgång till kompetent stöd genom hela processen att starta företag. Från idé till befintligt företag. Men även för dem som är företagare och behöver vidareutveckla sitt företag.

Infrastruktur som fungerar, skolor, sjukvård, bra bostäder och goda förebilder.

Marknad och säljarbete, gå ihop i kluster.

River County - turistnäring underifrånperspektiv samverka kring etablering inget revirpinkade.

Tillvarata den kompetens som finns i glesbygden infrastruktur, nätverks, kompetens företagande.

Citat från frågeformuläret och de FÖRETAG som svarade

- Hjälpa till att lyfta fram de resurser som finns inom ett område
- Få människor att tro på framtiden.
- Attityder: Inte lyssna på olycksprojekt.
- Fler platsoberoende arbeten.
- Stöd till företagsstart (utbildning mm).
- Idéverkstäder hur man skapar jobb.
- Nyttja dagens nya teknik och använd den mer.
- Jobba med attityder.
- Ekonomiska medel för att kunna bygga och utveckla verksamheten.
- Ta tillvara natur, kultur och lokala råvaror.
- Packa sälj och lokala resurser på ett affärsmässigt sätt.
- En förändrad samhällssyn på landsbygden och dess potential (som i Norge).
- Skolor och sjukvård.
- Nätverka mer.
- Utökad kontakt mellan företag, kommun och landsting.

4. Vilka möjligheter finns att i projektet anställa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden?

Leia företagshotell driver en social verksamhet som går ut på att stötta småföretagare genom att utföra enklare administrativa uppgifter och ge service såsom reception, konferens och it-support. En grupp på cirka 20 långtidsarbetslösa personer har arbetstränat och arbetstränar på Leia där de utför/utfört arbetet. Vidare har Leia börjat bygga upp ett nätverk med sociala företag som också jobbar i syfte att få långtidsarbetslösa närmare arbetsmarknaden. Framst genom föreningen SEFUR (Sociala Entreprenörskapsföreningen i Umeåregionen). Det finns med andra ord ett stort

underlag av arbetslösa som vi vet har kompetens och kapacitet nog att arbeta med administrationen av ett större projekt.

Leia demonstrator kommer att behöva projektassistans. För att så många olika kompetenser som möjligt ska kunna nyttjas kan tre olika deltidspanställningar passa. En för kommunikation, en för ekonomistöd och en för it-stöd. Många långtidsarbetslösa har en arbetskapacitet som inte når heltid och det finns därför en stor efterfrågan på deltidspanställningar. Om dessa kompetenser finns i projektet, kommer de inte att behöva köpas in.

5. Hur kan demonstratorn fungera som en givande mötesplats och utgångspunkt för nätverk för utlandsfödda kvinnor som vill starta företag?

Det finns en efterfrågan från personer med utländsk bakgrund, eller som en person i förstudien sa: "personer med internationell erfarenhet", att tidigt få kunskap om hur man/en driver företag i Sverige. Även här föreslås att Leia demonstrator kan vara en samordnare och samverkanspart mellan de som anordnar utbildningar och annan typ av företagsfrämjande för denna grupp och t ex kommuner med stor andel utlandsfödda. För att skapa kunskap om på vilka sätt vi bäst kan ta till vara den entreprenöriella kompetensen hos människor med annan bakgrund än enbart svensk. I studien framkommer också att man bör ta tillvara erfarenheter från personer som själva startat företag sen de kom till Sverige till exempel genom att de fungerar som utbildare och förebilder och på så sätt förstärker Leia demonstrators nätverk ytterligare.

6. Hur kan en demonstrator användas för att utveckla modeller för Affärsutveckling för sociala företag i Västerbotten?

Förstudien visar ett stort intresse för socialt företagande. Sociala företag blir allt vanligare i Sverige men är fortfarande en relativt ny företeelse. Här behövs synliggörande av goda exempel, samordning och spridning av kunskap om finansiering, sociala bokslut, affärsmodeller med mera. I en demonstrator skulle modeller för socialt företagande kunna testas praktiskt och följas upp genom forskning. Förstudien visar också på vikten av lokala mötesplatser för utbyte av ideer inom detta område. Erfarenhet och kunskap kan utbytas och kunskap skapas tillsammans. Att skapa och sprida kunskap om socialt företagande i hela länet med de speciella förutsättningar som det innebär är en utmaning men också nödvändigt enligt studien- Tänk om Västerbotten får Sveriges första kluster för sociala företag?!

7. Hur kan demonstratorn bidra till samhällsutvecklingen genom genusdriven social innovation där man tar tillvara de resultat som kom fram ur projektet Leia Accelerator?

Som analysen nedan av Malin Lindberg, forskare vid Luleå tekniska universitet, visar har Leia demonstrator stor potential att spela en viktig roll för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige som testarena för nya metoder, branscher och former för att driva företag. Demonstratorn skulle vara viktig både som mötesplats för en mångfald av människor, områden och innovationer och som plattform för utvärdering av tänkta projekt och inriktningar inom olika metoder för affärsutveckling. Genom att utvidga arenan för företags- och innovationsutveckling skulle Leia demonstrator fylla såväl samhällets behov av fler företag, innovationer och attraktiva livsmiljöer som företagares och innovatörers behov av utökade kontaktnätverk med nya kunder och

kollegor, rådgivning och inspiration vid start och vidareutveckling av företag, samt hjälp med ekonomi/administration, marknadsföring, finansiering m.m.

Att använda forskning som stöd i utvecklingen av Leia demonstrator vore givande för alla involverade parter. Dels synliggörs Leia demonstrators potentiella roll för tillväxt och innovation i Västerbotten genom att forskningen dokumenterar och analyserar demonstrators organisation och resultat i ljuset av annan relevant forskning. Dels får akademien tillgång till ny, värdefull empiri om hur inkluderande innovation kan främjas och med vilka resultat på ett sätt som vidareutvecklar befintlig innovationsforskning. Därför är samarbetet mellan Leia företagshotell och Luleå tekniska universitet är därför av största vikt i etableringen av demonstratorn. I de tidigare forskningsstudier av Leia företagshotell som gjorts av Luleå tekniska universitet synliggörs deras viktiga roll att möjliggöra för kvinnor att starta och vidareutveckla sina företag genom ömsesidig inspiration och förebilder. Genom etableringen av Leia demonstrator kan denna roll förstärkas än mer och även utvidgas till många olika grupper av potentiella företagare.

8. Hur kan ett kommande projekt finansieras? EU-ansökan.

Grundfinansiering

Tillväxtverket kan möjligen stå för 50-70%

Region Västerbotten kan möjligen stå för 23-43%

Från Umeå näringslivskontor finns ett löfte om max 300 000 kr per år i tre års tid. (Cirka 7% av en grovt räknad budget inklusive moms. Cirka 9% exklusive moms.)

Övrig medfinansiering

Näringslivskontoret i Robertsfors vill finansiera genom egen tid och även marknadsföra. Fler kommuner väntas vara intresserade.

Företagare i Leias nätverk kan satsa egen tid i projektet.

Forskningsfinansiering

Som följeforskare i Leia demonstrator har Luleå tekniska universitet möjlighet att ansöka om forskningsfinansiering från nationella finansiärer (t.ex. VINNOVA, Vetenskapsrådet, Riksbankens jubileumsfond m.fl.) som skulle komplettera Leia demonstrators grundfinansiering och stärka följeforskningen i projektet. Forskningsfinansieringen skulle möjliggöra mer omfattande dokumentation och analys av de erfarenheter som görs i Leia demonstrator i syfte att förstå och synliggöra demonstrators roll för inkluderande tillväxt och innovation i regionen. Det innebär också att erfarenheterna från Leia demonstrator bidrar till den vetenskapliga kunskapsutvecklingen om genusdriven social innovation, vilket ger legitimitet både till Leia och forskningen.

Omvärldsanalys - Inventering av företagprojekt i Västerbotten

Vi har tittat närmare på tretton företagprojekt i Västerbotten och Norrbotten som genomförts i sin helhet sedan 2008 med finansiering från minst en av följande finansiärer: Region Västerbotten, Tillväxtverket och Vinnova. Sex av dessa projekt är resultat av programmet Kvinnors företagande. Projekten valdes ut från en större mängd projektrapporter som vi fick från Tillväxtverket och Region Västerbotten. De projekt som valdes bort hade inte företagsutveckling som syfte.

Antal projekt med huvuddrag av:

- stimulera till nya företag

3

• innovation		2
• stimulera till hållbara företag	3	
• miljö		1
• rådgivning		3
• nätverkande		3
• samverkan		2
• attitydförändring	2	
• inspiration		4
• glesbygdsutveckling		6
• gröna näringar	1	
• utlandsfödda		2
• kooperativ		1
• kvinnor		7

Samtliga projekt inom kvinnors företagande hade företagande kvinnor i fokus. Det hade endast ett av de andra. Sex projekt handlade om glesbygdsutveckling. Fyra projekt handlade om attitydförändring där den främsta attitydförändringen var att det är lätt att starta företag. Andra attitydförändringar som lyftes upp i projekten var att kvinnor kan starta företag och gör det på mäns vis, eller på annat sätt som passar dem.

Sex av projekten sträckte sig över hela Västerbotten eller nationellt. Övriga var samarbeten mellan några kommuner eller inriktat på bara en kommun, oftast Umeå eller Skellefteå.

Projekten var:

Sápmi business bootcamp, Tillväxtprocessen, Norrbottens & Västerbottens energi- & klimatoffensiv, DUR – Dialog & Utveckling för Regional tillväxt, Next Step, START från idé till företag, SMEAX 1, Botnisk Qraft, Startgrop - Inspiration och nätverksprogram för kvinnliga kombinatörer vid SLU, Kvinnors Kooperativa företagande, Företagande för Alla steg 1 & 2, Framsteg inland, Du är Queen och Leia Accelerator.

Förstudien har också studerat statistik på området från Tillväxtverket, SCB och andra rapporter. Speciellt intressant fann vi följande rapport vara.

<http://www.tillvaxtverket.se/download/18.5a5c099513972cd7fea1ef1/1369959586480/V%C3%A4sterbottens+f%C3%B6rstudie.pdf> FÖRDELNING AV FÖRETAGSINSATSER MELLAN KVINNOR OCH MÄN I VÄSTERBOTTEN, Sweco Eurofutures AB, juni 2012.

Rapporten kartlägger insatser för företagare i Västerbotten. Det är en intressant rapport som harmonierar med de tankar vi har. Men den har en stor brist. Leia Accelerator nämns inte alls i kartläggningen över företagare eller -projekt i Västerbotten trots att den publicerades i juni 2012 då projektet pågick. Rapporten är ett exempel på hur viktigt det är att synliggöra kvinnors innovationer. Fungerande metoder behöver göras tillgängliga.

Leia Demonstrators roll för inkluderande tillväxt och innovation

Malin Lindberg, forskare i genus och innovation, Luleå tekniska universitet

Inledning

I detta avsnitt beskrivs den roll som Leia Demonstrator skulle kunna ha för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige. I ansökan till Leia Demonstrators förstudie står att Leia Företagshotell och dess deltagare i olika former har drivit projekt för affärsutveckling inom såväl traditionellt företagande, socialt företagande som genusdriven social innovation. Detta har gett dem en gedigen kunskap och erfarenhet på området inkluderande tillväxt och innovation, vilket dokumenterats och analyserats i den forskning jag bedrivit tillsammans med Leia Företagshotell. Resultaten av forskningen om Leias verksamheter presenteras bland annat i rapporten *Acceleration av jämställt företagande – slutrapport för följeforskningen i projektet Leia Accelerator* (Lindberg, 2013) och i antologikapitlet *Gender-sensitive Business Counselling – Changing Gendered Patterns and Understandings of Entrepreneurship* (Lindberg & Johansson, kommande). De är även samverkanspart i det forskningsprojekt om genusdriven social innovation som jag leder vid Luleå tekniska universitet (LTU) med finansiering från den statliga innovationsmyndigheten VINNOVA perioden 2013-2015 (www.ltu.se/socialinnovation).

Inkluderande tillväxt och innovation

Den roll som Leia Demonstrator skulle kunna ha för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige kan ses i ljuset av min tidigare forskning om prioriteringsmönster i offentliga satsningar på företags- och innovationsutveckling (Lindberg, 2010; Lindberg, 2012). Där visas att det främst är teknisk produkt- och tjänsteutveckling inom basindustri, tillverkningsindustri och högteknologisk industri som prioriterats i sådana satsningar. Offentliga resurser till tillväxt och innovation har därmed fördelats på ett ojämnt sätt mellan kvinnor och män, mellan tjänstenärings- och industriella näringar, mellan ideell, offentlig och privat sektor, samt mellan produktinnovation och tjänsteinnovation (Lindberg & Schiffbänker, 2013). Detta innebär att endast ett väldigt snävt spektrum av aktörer, branscher och innovationer har fått chans att utveckla framtidens varor och tjänster, vilket utgör ett hinder för fortsatt tillväxt. Arbetslivet och näringslivet har begränsats genom att hämma förverkligandet av potentiella idéer, vilket försvårar förverkligandet av ambitionen att skapa attraktiva samhällen och regioner där många olika människor vill bo och verka. Leia Demonstrator är därför en viktig plattform för att utvidga företags- och innovationsutvecklingen i Västerbotten till en mångfald av aktörer, områden och former.

Samma prioriteringsmönster som ovan syns i den forskning som finns om innovation, där teorierna bygger på empiriska studier av samma snäva urval av aktörer, områden och innovationer som innovationspolitiken. Det saknas därmed tillräcklig vetenskaplig kunskap om innovation i andra kontexter och former för att kunna dra välunderbyggda slutsatser om

hur innovationer utvecklas och sprids. Kunskapsunderlaget för att fatta strategiska beslut om offentliga insatser för tillväxt och innovation blir då också bristfälligt (Lindberg, 2012). Leia Demonstrator utgör därför en värdefull samverkanspart för Luleå tekniska universitet när det gäller att utveckla ny kunskap om hur företags- och innovationsutveckling kan utvidgas till en mångfald av aktörer, områden och former.

Prioriteringsmönstret i offentliga satsningar på företags- och innovationsutveckling har en tydlig genusdimension, där de branscher som kvinnors oftast är verksamma som företagare inom och de typer av innovationer som oftast utvecklas där har marginaliserats. En mängd forskningsstudier visar att företagande och innovation traditionellt främst kopplats till män och vissa typer av maskulinitet (t.ex. Ahl, 2002; Berglund, 2007; Holmquist & Sundin, 2002; Pettersson, 2002; Lewis, 2006; Lindberg, 2010; Lindberg, 2012; Lindgren & Packendorff, 2009). Denna koppling görs på ett symboliskt plan, det vill säga i föreställningsvärlden, som en del i det som brukar kallas för ”sociala konstruktioner” (Acker, 1999; Gunnarsson m.fl., 2003). Kvinnor *förväntas* inte bli företagare, vilket signaleras till dem från omgivningens ända från barnsben (se t.ex. de Bruin m.fl., 2006). Omgivningens könsstereotypa bemötande av företagare av olika kön skapar skilda förutsättningen för kvinnor och män, t.ex. i kontakter med banker, rådgivare, tjänstemän, kunder och journalister (Lindberg & Johansson, *kommande*). Samtidigt finns stor potential att förändra könsstereotypa normer i samhället just genom kvinnors företagande (Hanson, 2009). Kvinnors företagande bidrar till att bryta normer även genom att ge kvinnor ökad makt över samhällets resurser. Genom sitt företagande kan kvinnor ackumulera kapital och skapa arbetstillfällen för sig själva och andra på ett sätt som inte är möjligt inom ramen för en anställning. Kvinnor får dessutom ökad juridisk och organisatorisk makt genom de företag som de bygger upp. Företagandet innebär även en ökad synlighet som förebild för andra kvinnor som vill bli företagare (Hanson & Blake, 2009).

Även om företagande ofta kopplas till män på ett symboliskt plan driver i praktiken både kvinnor och män företag, om än i olika utsträckning. Cirka 25% av alla företagare i Sverige är kvinnor och av nyföretagarna utgör kvinnor cirka 30%. Den könssegregerade arbetsmarknaden avspeglas i företagandet i bemärkelsen att kvinnor och män ofta driver företag inom olika näringsgrenar. Män driver ofta företag inom bas- och tillverkningsindustri samt ny teknik (som t.ex. IT). Kvinnor driver ofta företag inom tjänstenäringsar inklusive kreativa näringar och upplevelsenäringsar. Kvinnor har ofta erfarenheter av tidigare anställningar i offentlig sektor med sig i bagaget när de startar företag. Män bär oftare med sig erfarenheter av att ha arbetat i privat sektor, vilket kan påverka företagandets former och drivkrafter. Valet av bransch har visat sig påverka företagets storlek, företagsform, antalet anställda med mera. Kvinnors företag är ofta mindre och har färre anställda än mäns företag, vilket kan bero på att de oftast driver tjänsteföretag (Lindberg, 2010; Lindberg, 2012; Tillväxtverket, 2012). Företagande kvinnor bryter alltså mot företagandets normer genom att vara just kvinnor, ofta driva företag inom tjänstesektorn och genom att ofta bygga sitt företagande på arbetslivserfarenheter från offentlig sektor. Normer blir särskilt synliga först när de bryts, vilket innebär att kvinnor ofta känner av de maskulina företagsnormer som finns eftersom de själva avviker från dessa. Befintlig forskning bekräftar att kvinnor kan ha svårt att identifiera sig som företagare, dels eftersom företagande främst associeras till män och vissa sorters maskulinitet och dels eftersom många kvinnor har arbetat i den offentliga

sektorn som präglats av anställning snarare än företagande (Ahl, 2002; de Bruin, 2006; Hanson, 2009; Pettersson & Hedin, 2010). I mina tidigare forskningsstudier av Leia Företagshotell synliggörs deras viktiga roll att möjliggöra för kvinnor att starta och vidareutveckla sina företag genom ömsesidig inspiration och förebilder (Lindberg, 2013; Lindberg & Johansson, *kommande*). Genom etableringen av Leia Demonstrator kan denna roll förstärkas än mer och även utvidgas till många olika grupper av potentiella företagare.

Traditionell företagsrådgivning har ofta byggt på hierarkiska relationer mellan rådgivare och företagare, där den förra betraktas som "expert" med förmåga att bedöma livskraften i den senares affärsidé. Den logik som används i Leia bygger snarare på horisontella relationer, där företagare hjälper varandra att förverkliga sina affärsidéer genom ömsesidigt lärande och nätverkande. De forskningsstudier som gjorts visar att företagsrådgivning som har som mål att nå bortom rådande könsstereotypa företagsnormer motiveras av att kvinnor möter andra hinder i sitt företagande än män på grund av att samhället är ojämnt (Johansson, 1997; Johansson, 2008; Nilsson, 1997; Nilsson, 2014; Tillmar, 2006; Lindberg & Johansson *kommande*). En mindre könsstereotyp företagsrådgivning kännetecknas enligt forskaren Pernilla Nilsson (1997) av att den uppmärksammar samhällets ojämnta strukturer, ger verktyg för att hantera dessa strukturer, tar till vara på kvinnors sociala och professionella erfarenheter, samt tar hänsyn till att kvinnor inte utgör en enhetlig grupp utan skiljer sig åt vad gäller erfarenheter, förutsättningar, karriärambitioner med mera. Leia Demonstrator har utifrån Leia Företagshotells erfarenheter av att bygga upp en miljö för jämställt företagande stor potential att tillämpa, vidareutveckla och sprida metoder för företagsrådgivning som är bättre anpassade till den variation av former och drivkrafter som kännetecknar såväl kvinnors som mäns företagande i praktiken.

Forskning visar att kvinnor kan stärka sin företagaridentitet genom att delta i nätverk och projekt som ger dem kunskaper i företagande och tillgång till andra företagande kvinnor som förebilder och/eller mentorer (Hanson 2009, Hanson & Blake 2009). Enligt den globala undersökning som gjorts av forskaren Elaine Allen m.fl. (2007) är ökat självförtroende och tillgång till nätverk två av de viktigaste faktorerna bakom kvinnors företagande. Dessa ingredienser präglar Leia Demonstrators sätt att bedriva affärsutveckling. De har medvetet valt att jobba tillsammans med varandra och andra i nätverk, de har inspirerats av andra företagande kvinnor som förebilder och själva aktivt verkat som förebilder för andra och därigenom byggt upp sitt och andra kvinnors självförtroende som företagare. De värderingar som präglar Leia Företagshotell är att företagsutveckling inte behöver handla om risker, konkurrens och elitism utan att det lika väl kan handla om möjligheter, samarbete och inkludering. När företagare vågar vara öppna mot varandra och dela sina tankar, erfarenheter och strategier kan de inspirera och inspireras av andra att vidareutveckla sina företag. Detta utgör en annan sorts logik i företagsutveckling än den som präglar de dominerande föreställningarna. I denna nya logik byggs framgång i lag med företagare som stöttar varandras utvecklingsprocesser genom generösa erfarenhetsutbyten (Johansson, 1997; Johansson, 2008; Lindberg & Johansson, *kommande*). Genom att bygga upp en testarena för företags- och innovationsutveckling utifrån denna logik har Leia Demonstrator stor potential att bidra till inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige.

Genusdriven social innovation

Min tidigare forskning visar att Leia Företagshotell är en viktig aktör inom genusdriven social innovation, vars innebörd förklaras i detta avsnitt (Lindberg, 2013; Lindberg & Johansson, *kommande*). I forskningen definieras 'innovation' som utvecklingen av någonting principiellt nytt som skapar ekonomiskt och/eller annat värde för samhälle, organisationer och/eller individer (i rollen som brukare, kunder eller medborgare). Det kan handla om en helt ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst, metod, organisering eller arbetssätt (Benner, 2005; Lindberg & Schiffbänker, 2013). De tekniska innovationer som utvecklats inom tillverkningsindustri, basindustri och högteknologisk industri (t.ex. IT och bioteknik) är de mest beforskade och befrämjade formerna av innovation. Innovation i privata och offentliga tjänstenärningar, social innovation och organisatorisk innovation är exempel på former och kontexter som inte rönt lika stor uppmärksamhet från politiker, tjänstemän och forskare (Lindberg, 2010; Lindberg, 2012).

Social innovation, i betydelsen nya varor, tjänster, metoder m.m. som är sociala i sina medel och/eller mål, har de senaste åren fått ökad uppmärksamhet i forskning och politik i Sverige och EU. En anledning till detta är att social innovation anses vara ett av de viktigaste verktygen för att hantera aktuella samhällsutmaningar som exempelvis arbetslöshet, recession, demografi och klimatförändringar (EU-kommissionen, 2013; Mulgan m.fl., 2007). Exempelvis innehåller EU:s nya tillväxt- och innovationsstrategi ett tydligt åtagande att främja social innovation (EU-kommissionen, 2010a; EU-kommissionen, 2010b). Betydelsen av social innovation för tillväxt och välfärd understryks även i Sveriges och Västerbottens innovationsstrategier (Näringsdepartementet, 2012; Region Västerbotten, 2014). Utvecklingen och spridningen av sociala innovationer hindras emellertid av brist på systematiserad kunskap om denna typ av innovationer och dåligt anpassade stödformer (t.ex. rådgivning, finansiering, utbildning, nätverk som främst utvecklats med tekniska innovationer i åtanke) (EU-kommissionen, 2013). Först på senare år har forskning om social innovation initierats på vissa håll i bland annat Europa, Nordamerika och Nya Zeeland. I Sverige finns det dock få exempel på forskningsstudier om social innovation (däremot finns det en mängd forskningsstudier om socialt entreprenörskap, vilket är ett näraliggande men bara delvis överlappande område).

För att kunna förverkliga de nationella och regionala politiska ambitionerna om social innovation krävs därmed att det utvecklas kunskap om hur denna sorts innovationer utvecklas, implementeras och ger effekt i Sverige och Västerbotten. Luleå tekniska universitet har därför initierat ett flertal satsningar på att utveckla sådan kunskap i nära samverkan mellan akademi och samhälle. Leia Företagshotell är en värdefull samverkanspart i detta eftersom deras verksamheter stämmer väl överens med definitionen av social innovation. Deras nytänkande organisering utgör en social innovation i sig, deras arbetssätt är socialt både i sina medel och mål, deras mötesplats har inspirerat deltagande företagare m.fl. att utveckla nya sociala varor och tjänster. Leia Demonstrator skulle enligt samma logik kunna fungera som en strategisk plattform för utveckling av social innovation. En särskild sorts social innovation som utforskas i samarbete mellan Leia och Luleå tekniska universitet är 'genusdriven social innovation' (Lindberg & Berglund, *kommande*). Denna sorts social innovation fokuserar särskilt på nya varor, tjänster och arbetssätt som 1) utvecklats genom

involvering av grupper som är underrepresenterade eller missgynnade på grund av kön, 2) bidrar till att förändra segregering och hierarkiska genusstrukturer i organisationer och samhälle. Eftersom Leia Företagshotell framgångsrikt arbetat för att öka andelen företagande kvinnor i Västerbotten och utvecklat en metod för acceleration av jämställt företagande utgör de ett bra exempel på just genusdriven social innovation, vilket är viktigt att synliggöra och ta till vara i såväl forskning som politik och praktik.

Forskningen som stöd

Att använda forskning som stöd i utvecklingen av Leia Demonstrator vore givande för alla involverade parter. Dels synliggörs Leia Demonstrators potentiella roll för tillväxt och innovation i Västerbotten genom att forskningen dokumenterar och analyserar demonstratorns organisation och resultat i ljuset av annan relevant forskning. Dels får akademien tillgång till ny, värdefull empiri om hur inkluderande innovation kan främjas och med vilka resultat på ett sätt som vidareutvecklar befintlig innovationsforskning. Därför är samarbetet mellan Leia Företagshotell och Luleå tekniska universitet är därför av största vikt i etableringen av demonstratorn.

Den grundfråga som jag som forskare tycker vore särskilt givande att utforska i relation till Leia Demonstrator är vilka faktorer som möjliggör respektive hindrar utvecklingen av de nytänkande varor, tjänster och metoder som behövs för att skapa en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar tillväxt i Västerbotten och Sverige. Såväl i EU:s som Sveriges och Västerbottens innovationsstrategier utpekas just innovation i betydelsen av nytänkande lösningar som avgörande för att kunna hantera aktuella samhällsutmaningar. Att identifiera begränsande normer och strukturer som utestänger vissa människor, branscher och innovationstyper från att forma framtidens samhälle blir då centralt för att kunna utvidga arenan för innovationsutveckling till en mångfald av aktörer, arenor och former. För att besvara grundfrågan på ett sätt som bidrar till både vetenskaplig och samhällsrelaterad utveckling krävs att jag fördjupar och expanderar mitt tidigare samarbete med deltagarna i Leia Företagshotell och Leia Demonstrator.

Att på detta sätt utveckla kunskap i nära samverkan mellan akademi och samhälle uppmuntras allt mer i EU:s och Sveriges satsningar på forskning och innovation. EU vill styra stora delar av sina forskningsresurser till ökad samverkan för mer och snabbare nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap (EU-kommissionen, 2010a, 2010b). Sveriges nationella innovationsstrategi uppmuntrar ökad samverkan mellan akademi och samhälle för ökad vetenskaplig kvalitet och kunskapsbaserad samhällsutveckling (Näringsdepartementet, 2012). Samma budskap finns i VINNOVAs nyligen utgivna rapport *Universitetets och högskolors samverkansmönster och dess effekter* (VINNOVA, 2014) och i LTU:s rapporter *Det samverkande universitetet* (DARE, 2013) och *Meritering av samverkan* (LTU, 2009). Detta kan ses i ljuset av Högskolelagens revidering 1997 där högskolan gavs i uppdrag att samverka med det omgivande samhället, vilket innebar att högskolan inte längre bara skulle sprida kunskaper från forskningen som en tredje uppgift *vid sidan om sin ordinarie*

verksamhet utan verka för ett ömsesidigt utbyte mellan akademi och samhälle som en *integrerad del* i forskning och utbildning (Rönn, 2013).

Samverkan kan exempelvis bestå i gemensam forskning, nätverkande/partnerskap/arenautveckling, utveckling/spridning av innovationer, samt deltagande i samhällsutveckling. Dokumenterade effekter av samverkan är bland annat 1) Akademiskt och samhällsrelevant kunskapsutveckling, 2) Ökad insikt i omvärldens behov, 3) Mer resurser i form av pengar, empiri, nätverk, 4) Snabbare nyttiggörande av forskningsresultat, 5) Arena för samarbete med intressenter/konkurrenter/leverantörer/kunder, 6) Ökad kvaliteten på beslutsfattandet i myndigheter. Framgångsrik samverkan kräver ofta en gemensam problembild och vision, samt att parterna har utvecklat ett starkt socialt kapital. Detta byggs upp genom långa och kontinuerliga relationer, precis som i fallet med det mångåriga samarbetet mellan Leia Demonstrator och Luleå tekniska universitet. Historiskt sett har tekniska universitets omvärldskontakter har traditionellt främst involverat stora företag inom basindustri, tillverkningsindustri och högteknologisk industri (t.ex. IT), med fokus på samverkan inom teknik/naturvetenskap. Mindre företag, tjänsteföretag, myndigheter och ideell sektor har varit mer sällsynta som samverkansparter och humaniora/samhällsvetenskap. På senare år har dock universitets behov av att samverka med många olika aktörer och organisationer betonats i forsknings- och innovationspolitiken. Även om näringslivet oftast nämns som samverkanspart finns det allt fler exempel på samverkan med allmänheten, den offentliga sektorn och andra organisationer i samhället (DARE, 2013; LTU, 2009; VINNOVA, 2014). Samarbetet med Leia Demonstrator är därmed en tillgång i Luleå tekniska universitets expanderande samverkansmönster.

En expansion av universitetets samverkansmönster blir särskilt relevant i ljuset av de nya forsknings- och innovationsstrategier som understryker vikten av samverkan för att hantera aktuella samhällsutmaningar. Enligt Vetenskapsrådets preliminära ämnesöversikt för humaniora och samhällsvetenskap är kunskapsutvecklingen inom dessa discipliner centrala för att hantera de globala utmaningarna. Där konstateras att tekniska innovationer inte ensamma kan lösa de samhällsrelaterade utmaningar som Sverige och omvärlden står inför. Ett ensidigt fokus på teknisk forskning framställs som otillräckligt eftersom mänskligt handlande krävs för att åstadkomma nödvändig teknologisk och social förändring (Vetenskapsrådet, 2014). Universitet och högskolor spelar en viktig roll som mötesplatser för många olika typer av aktörer och branscher vilket möjliggör gemensam kunskaps- och innovationsutveckling i skärningspunkten mellan olika sektorer och kunskapsområden. Samverkan kan därigenom skapa nya kopplingar som diversifierar etablerade industrier till närliggande områden och bidrar till bildandet av värdekedjor genom att sammanlänka avskilda aktörer. Detta öppnar upp nya utvecklingsspår, både för industrin och akademien (VINNOVA, 2014). Genom att koppla Leia Demonstrators inkluderande mötesplats till Luleå tekniska universitet som kunskapsutvecklande mötesplats kan processen att utvidga arenan för företags- och innovationsutveckling förstärkas än mer.

Slutsats om Leia Demonstrators potentiella roll för tillväxt och innovation

Som testarena för nya metoder, branscher och former för att driva företag har Leia Demonstrator stor potential att spela en viktig roll för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige. Demonstratorn skulle vara viktig både som mötesplats för en mångfald av människor, områden och innovationer och som plattform för utvärdering av tänkta projekt och inriktningar inom olika metoder för affärsutveckling. Genom att utvidga arenan för företags- och innovationsutveckling skulle Leia Demonstrator fylla såväl samhällets behov av fler företag, innovationer och attraktiva livsmiljöer som företagares och innovatörers behov av utökade kontaktnätverk med nya kunder och kollegor, rådgivning och inspiration vid start och vidareutveckling av företag, samt hjälp med ekonomi/administration, marknadsföring, finansiering m.m.

SLUTSATSER

Slutsats om Leia Demonstrators potentiella roll för tillväxt och innovation

Som testarena för nya metoder, branscher och former för att driva företag har Leia Demonstrator stor potential att spela en viktig roll för inkluderande tillväxt och innovation i Västerbotten och Sverige. Demonstratorn skulle vara viktig både som mötesplats för en mångfald av människor, områden och innovationer och som plattform för utvärdering av tänkta projekt och inriktningar inom olika metoder för affärsutveckling. Genom att utvidga arenan för företags- och innovationsutveckling skulle Leia Demonstrator fylla såväl samhällets behov av fler företag, innovationer och attraktiva livsmiljöer som företagares och innovatörers behov av utökade kontaktnätverk med nya kunder och kollegor, coaching och inspiration vid start och vidareutveckling av företag.

SÅ HÄR GÅR VI VIDARE

Förstudiens syfte är uppfyllt och behovet av en demonstrator är konstaterat. Så snart utlysningar börjar komma görs ansökan. Allt underlag för ansökan finns samlat.

REFERENSER

- Acker, J. (1999). Gender and organisation. I Chafetz Saltzman, J. (Red). *Handbook of the Sociology of Gender*. New York: Kluwer Academic.
- Ahl, H. (2002). *The making of the female entrepreneur – a discourse analysis of research texts on women's entrepreneurship*. Jönköping: Internationella handelshögskolan i Jönköping.
- Benner, M. red. (2005). *Innovationer – dynamik och förnyelse i ekonomi och samhällsliv*. Lund: Studentlitteratur.
- Berglund, K. (2007). *Jakten på entreprenörer – om öppningar och låsningar i entreprenörskapsdiskursen*. Doktorsavhandling. Västerås: Mälardalens högskola.
- DARE (2013). *Det samverkande universitetet. Fokus strategisk näringslivssamverkan*. Luleå/Umeå: Luleå tekniska universitet & Umeå universitet
- De Bruin, A., Brush, C. G. & Welter, F. (2006). Introduction to the special issue – Towards building cumulative knowledge on women's entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*. September, 2006.
- EU-kommissionen (2010a). *Europe 2020 – A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussels: European Commission.
- EU-kommissionen (2010b). *Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union*. Brussels: European Commission.
- EU-kommissionen (2013). *Social Innovation research in the European Union*. Brussels: European Union.
- Forsberg, G., Stenbacka, S. (2013). Mapping gendered ruralities. *European Countryside*, Versita. 5(1): 1-20
- Gunnarsson, E., Andersson, S., Vänje Rosell, A., Lehto, A. & Salminen-Karlsson, M. Red. (2003). *Where have all the structures gone? Doing gender in organizations. Examples from Finland, Norway and Sweden*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Hanson, S. (2009). Changing places through women's entrepreneurship. *Economic Geography*. 85(3):245-267.
- Hanson, S. & Blake, M. (2009). Gender and entrepreneurial networks. *Regional Studies*. 43(1): 135-149.
- Holmquist, C. & Sundin, E. Red. (2002). *Företagerskan - om kvinnor och entreprenörskap*. Innovationer & entreprenörskap. Stockholm: SNS förlag.
- Hudson, Chris & Rönnblom, Malin (2007). Regional development policies and the constructions of gender equality: the Swedish case. *European Journal of Political Research*, 46 (1), 47-68.
- Johansson, A. W. (1997). *Att förstå rådgivning till småföretagare*. Doktorsavhandling. Bjärred: Academia adacta.

Johansson, A. W. (2008). Förändrad rådgivning - ett sätt att frigöra kvinnors företagsamhet. I Larsson, P, Göranson, U. & Lagerholm, M. (Red.). *Sesam öppna dig! Forskarperspektiv på kvinnors företagande*. VR 2008:20. Stockholm: VINNOVA.

Lewis, P. (2006). The quest for invisibility: Female entrepreneurs and the masculine norm of entrepreneurship. *Gender, Work and Organization*. 13(5): 453-469.

Lindberg, M. (2012). Gender in regional innovation systems – why it matters and how it is mainstreamed in the Swedish case. In Rickne, A., Laestadius, S., Etzkowitz, H. (Eds.). *Innovation governance in an open economy – shaping regional nodes in a globalized world*. New York: Routledge.

Lindberg, M (2014). From exclusion to inclusion in public innovation support? Innovative practices in bottom-up networks. *Scandinavian Journal of Public Administration*. 18(4): 91-107.

Lindberg, M. (2013). *Acceleration av jämställt företagande – slutrapport för följeforskningen i projektet Leia Accelerator*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Lindberg, M. (2012). A striking pattern – Co-construction of innovation, men and masculinity in Sweden's innovation policy. I Andersson, S. et al (red.). *Promoting Innovation – Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: VINNOVA.

Lindberg, M. (2010). *Samverkansnätverk för innovation – en interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*. Doktorsavhandling. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Lindberg, M. & Berglund, K-E. (kommande). Social innovation – narrowing the gender gap in innovation?. I G. A. Alsos, U. Hytti, E. Ljunggren (red). *Research Handbook on Gender and Innovation*. Edward Elgar Publishing.

Lindberg, M. & Johansson, A. (kommande). Gender-sensitive Business Counselling – Changing Gendered Patterns and Understandings of Entrepreneurship. I Wynarczyk, P. & Ranga, M. (red.). *Global insights into the commercialisation of innovation and new technology through a gendered lens*. Palgrave.

Lindberg, M. & Schiffbänker, H. (2013). Entry on gender and innovation. I Carayannis, E. G. (red.). *Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation and Entrepreneurship*. New York: Springer.

Lindgren, M. & Packendorff, J. (2009). Social Constructionism and Entrepreneurship: Basic Assumptions and Consequences for Theory and Research. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*. 15(1): 25-47.

LTU (2009). *Meritering av samverkan – redovisning av samverkansmeriter vid anställning och befordran av universitetslärare*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Mulgan, G., Ali, R. & Tucker, S. (2007). *Social innovation: what it is, why it matters and how it can be accelerated*. Oxford: University of Oxford.

Nilsson, P. (1997). Business counselling services directed towards female entrepreneurs – some legitimacy dilemmas. *Entrepreneurship & Regional Development*. 9:239-258.

Nilsson, Sarah (2014). *Jämställdhetskartläggning av företagsinkubatorer i Västra Götalandsregionen*. Regionalt ResursCentra för jämställd tillväxt och utveckling i Västra Götaland.

Näringsdepartementet (2012). *Den nationella innovationsstrategin*. Stockholm: Näringsdepartementet.

Pettersson, K. (2002). *Företagande män och osynliggjorda kvinnor - diskursen om Gnosjö ur ett könsperspektiv*. Doktorsavhandling. Geografiska regionstudier nr 49. Uppsala: Kulturgeografiska institutionen vid Uppsala universitet.

Pettersson, Katarina, Ed. (2012). *Supporting women's entrepreneurship in Nordic sparsely populated areas*. Stockholm: Nordregio.

Pettersson, K. & Hedin, K. (2010). *Supporting women's entrepreneurship in the Nordic countries – a critical analysis of national policies in a gender perspective*. Paper presenterat vid konferensen Gender, Work & Organization vid Keele University, 21-23 juni 2010.

Region Västerbotten (2014). *Innovationsstrategi Västerbotten 2014-2020*. Umeå: Region Västerbotten.

Rüede, D. & Lurtz, K. (2012). *Mapping the Various Meanings of Social Innovation: Towards a Differentiated Understanding of an Emerging Concept*. EBS Business School Research Paper No. 12-03. Oestrich-Winkel: EBS University.

Rönn, M. (2013). Samverkande forskningsföretag – för en ökad innovationskapacitet inom humaniora och samhällsvetenskap. I Nahfeldt, C. & Lindberg, M. (red.). *Är det nå'n innovation? Att nyttiggöra hum/sam-forskning*. Karlstad: Karlstad University Press.

Rönblom, Malin (2008). De-politicising gender? Constructions of gender equality in Swedish regional policy. In Magnusson, Eva, Rönblom, Malin & Silius, Harriet (Eds.). *Critical studies of gender equalities: Nordic dislocations, dilemmas and contradictions*. Göteborg: Makadam.

FÖRDELNING AV FÖRETAGSINSATSER MELLAN KVINNOR OCH MÄN I VÄSTERBOTTEN, Sweco Eurofutures AB, juni 2012.

<http://www.tillvaxtverket.se/download/18.5a5c099513972cd7fea1ef1/1369959586480/V%C3%A4sterbottens+f%C3%B6rstudie.pdf>

Tillmar, M. (2006). Gendered small-business assistance – lessons from a Swedish project. *Journal of European Industrial Training*. 31(2):84-99.

Effekter av företagsrådgivning. Rapport från Tillväxtanalys, 2011.

<http://tillvaxtanalys.se/sv/publikationer/pm/working-paper-pm/2011-08-25-effekter-av-foretagsradgivning--en-forskningsoversikt.html>

Tillväxtverket (2012). *Kvinnors och mäns företagande 2012 – Fakta & statistik*. Stockholm: Tillväxtverket.

Vetenskapsrådet (2014). *Preliminär ämnesöversikt för humaniora och samhällsvetenskap*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

VINNOVA (2014). *Universitets och högskolors samverkansmönster och dess effekter*. Stockholm: VINNOVA.

Företagens villkor och verklighet 2014 i Västerbottens län, Tillväxtverket

FÖRKLARINGAR

SEFUR står för Sociala Entreprenörskapsföreningen i UmeåRegionen. Det är en förening som består av sociala företag, blivande sociala företag samt projekt rörande socialt företagande. <https://www.facebook.com/pages/SEFUR/322360541279113?fref=ts>

ICF står för International Coach Federation och är en världsomspännande organisation för coacher, coachutbildning och kvalitetssäkring av dessa. <http://www.coachfederation.org/>